

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 -90/14
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр.   датум:

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ
МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

Извештај о посети Центру за смештај тражилаца азила у Боговађи

Београд, новембар 2014. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

---

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЋЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Центар за смештај тражиоца азила у Боговаћи
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14).
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Утврђивање поступања надлежних органа по препорукама НПМ за унапређење система азила у Републици Србији.
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета
ДАТУМ ПОСЕТЕ	17. новембар 2014. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета није најављена.
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Чланови тима: Јелена Самарџић <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Гојко Пантовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Васић, <i>Београдски центар за људска права</i> Марко Гагић, <i>преводац за арапски језик</i> Момир Турудић, <i>преводац за фарси језик</i> Yar Khan Naveed <i>преводац за пашту језик</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви запослени у Центру за смештај тражилаца азила у Боговаћи остварила су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације, омогућили несметан увид у тражену документацију.

Пријем и смештај тражиоца азила

Приликом посете НПМ, у Центру за азил у Боговађи боравило је 132 тражиоца азила. Према речима управника капацитети Центра су 160 места. Просечан број лица који борави у Центру је 150, а додатних 10 места се оставља упражњено како би хитни случајеви могли да буду примљени у Центар без одлагања.⁴ Према наводима, од почетка рада (01. 6. 2011. године) у Центру је боравило око 7000 лица⁵.

Стамбена зграда у коју се смештају тражиоци азила је у власништву Црвеног крста и служила је као одмаралиште. Доста је велика и пространа, има велики број соба и просторија. У приземљу зграде се налазе кухиња, трпезарија, кантина, простран ходник, вртић за децу, собе за привремени смештај лица без потврде о израженој намери, два купатила и соба за изолацију. На првом спрату се налазе собе за смештај тражиоца азила мушког пола, четири купатила и ходник. На другом спрату се налазе собе за смештај породица и жена са децом или без деце. У комплексу зграде постоји велико двориште са клупицама за седење, игралиште за децу и три спортска терена за фудбал, кошарку и одбојку.

Од септембра 2014. године, Полицијској управи Ваљево је обезбеђена једна просторија у оквиру Центра у којој ради полицијски службеник. Његов задатак је да обавља идентификацију странаца који изразе намеру да траже азил у Србији и издаје потврде о израженој намери. У току 2014 године, у Центар су долазила лица са потврдама о израженој намери издатим у Нишу, Ваљеву, Пироту и Суботици.

На дан посете НПМ, према речима управника, у Центру је боравило 17 лица без потврде о израженој намери. Такође, у последњих месец дана, услед преоптерећености смештајних капацитета, у околини Центра борави у просеку између 15 и 50 странаца. За наведена лица није било места у самом Центру.

Када се деси ситуација да у Центар пристигне већа група тражиоца азила од којих не могу сви да буду примљени, предност се даје трудницама, женама без пратње са малолетном децом, старим, изнемоглим и тешко болесним странцима. Међутим, Центар је у могућности да странцима, којима је издата потврда, али који нису примљени у Центар омогући да преспавају у Центру.

Након издавања, потврда о израженој намери се узима странцу. Потврда остаје у управи Центра. Странцу коме је потврда издата не дозвољава се да код себе држи ни оригинални примерак, ни копију потврде. Као образложење за наведено поступање наводи се бојазан да лица која уз дозволу за привремено одсуство напусте Центар са потврдом, могу злоупотребити потврду, те је предати другом лицу које са њом може ући у Центар и слично.

Активирањем кол – центра Управе граничне полиције МУП-а Републике Србије, припадници ПУ Ваљево сваког дана имају ажуриране информације о томе колико има слободних места у сваком од центара за азил у Србији. Уколико, примера ради, тражиоци азила дођу у Боговађу, а у Центру нема места (након издавања потврде о израженој намери), странци се обавештавају да смештај могу потражити у неком другом Центру у коме има слободних капацитета. Међутим, према наводима, велики број лица изјављује да нема новчаних средстава да оде у други центар за азил и остаје у Боговађи.

---

⁴ Хитним случајевима се сматрају жене, деца, труднице, тешко болесни тражиоци азила и слично.

⁵ С обзиром да документација није уредно вођена од почетка рада Центра, не може се утврдити тачан број лица која су боравила у Центру.

Здравствени прегледи

Здравствени преглед у Центру за азил у Боговаћи обавља се у самом Центру где је ангажована једна лекарка опште праксе која у Центру ради четири часа дневно. Средом у Центар долази лекарска екипа из медицинског центра Ваљево и тада се узима крв за анализу. Према наводима управе, копрокултура се ради десетодневно, када се оформи група од око 50 лица чији се узорак треба анализирати. Четвртком се лица транспортују у у Здравствени центар Ваљево где се врше рентгенска снимања. С обзиром да рентген техничар може само пола сата да одвоји за снимања корисника Центра, дневно се може обавити преглед за највише пет лица. Уколико је потребан специјалистички преглед, лекарка опште праксе издаје упут и преглед се обавља у ЗЦ Ваљево. Уколико се тражилац азила обрати управнику, или запослени у Центру примете да лице има здравствених проблема, лицу се без одлагања обезбеђује здравствени преглед. У Центру постоји соба за изолацију у случају да неко од тражиоца азила оболи од заразне болести.

Лекове чувају радници Центра и издају их на основу рецепта лекара. Лекове на основу рецепта преузима управник. Медицинска документација о извршеним лекарским прегледима чува се у досијеима ових лица.

Одсуство из Центра за азил

У препоруци НПМ бр. 75-6/14 у погледу утврђивања идентитета странаца наведено је следеће: *„Овлашћена лица Центра прекинуће праксу одобравања одсуства ван Центра. Центри ће прекинути праксу „чувања“ соба, односно кревета, странцима који су по било ком основу напустили Центар. Смештајни капацитети који су ослобођени од стране њихових дотадашњих корисника ће се без одлагања уступити новопридошлим странцима који су упућени или спроведени у Центар.“*

У периоду од 1. до 31. октобра 2014. у Центру је евидентирано 392 лица тражиоца азила, од којих су четири била малолетници. Центар је у наведеном периоду напустило укупно 379 лица, од тога 44 лица уз издату дозволу за одсуство, а 335 лица без дозволе. Према наводима управе Центра, у последње време успостављена је пракса рефег издавања потврда о одсуствовању.

Према наводима управе Центра, лица којима се издају потврде најчешће као разлог за привремено одсуство наводе посету рођаку или члану породице у другом месту у Србији, а запослени Центра су свесни да ова лица на тај начин покушавају да напусте територију Републике Србије и наставе свој даљи пут према земљама Европске Уније.

Како је објашњено тиму НПМ, лицима која су привремено напустила Центар не чувају се кревети, али уколико се лица врате у прописаном року, биће смештена у Центру, с обзиром да је пракса да капацитет Центра не буде попуњен у потпуности. Уколико се лица у року не врате бришу се из евиденције и уколико би се после тога поново вратили у Центар не би били примљени.

Премештаји у друге центре за азил

У периоду од јануара до краја октобра 2014. године из Центра је премештено 440 тражилаца азила, од тога 67 лица премештено је у Центар за азил у Бањи Ковиљачи, 212 лица у Центар за азил у Сјеници, 116 лица у Центар у Тутину и 45 у Центар у Обреновцу. Премештаји се врше у договору са Комесеријатом за избеглице и миграције, уз асистенцију полиције. Када се врши премештај из Центра, управа води рачуна да не раздваја породице и родбину. Након састављеног списка, управник лично обавештава лица која ће бити премештена.

ИНТЕРВЈУИ СА ЗАТЕЧЕНИМ ЛИЦИМА КОЈА СУ ИЗРАЗИЛА НАМЕРУ ЗА ТРАЖЕЊЕ АЗИЛА

НПМ тим је током посете Центру за смештај тражилаца азила имао прилику да разговара са великим бројем лица. Већина људи са којима је тим НПМ разговарао дошао је из правца Македоније и Грчке. Углавном нису имали замерке на поступање полиције у Републици Србији. Међутим, три лица која су ушла у Србију из Македоније истакла су да су им припадници полиције након што су их зауставили одузели новац и мобилне телефоне.

Ниједном од странаца, са којима је НПМ тим обавио разговор, Србија није крајња дестинација. Странци нису имали замерке на поступање управе Центра, нити на однос са локалним становништвом.